

Mat

Chapter 12

Javanese Interlinear

Reference: Javanese Bible (SABDA)

- 1 Ἐν ἐκεῖνῳ τῷ καιρῷ, ἐπορεύθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς σάββασιν
Wonten-ing punika - wekdal, tindak - Gusti-Yésus - Sabat
[G1722](#) [G1565](#) [G3588](#) [G2540](#) [G4198](#) [G3588](#) [G2424](#) [G3588](#) [G4521](#)
- διὰ τῶν σπορίμων; οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπέινασαν, καὶ
langkung - pategilan; para- nanging siswa Panjenenganipun sami-luwe, lan
[G1223](#) [G3588](#) [G4702](#) [G3588](#) [G1161](#) [G3101](#) [G0846](#) [G3983](#) [G2532](#)
- ἤρξαντο τίλλειν στάχους, καὶ ἐσθίειν.
miwiti methiki wos-gandum, lan nedha.
[G0756](#) [G5089](#) [G4719](#) [G2532](#) [G2068](#)

Ing nalika samana, mbeneri dina Sabat, Gusti Yesus tindak nglangkungi paganduman. Sakabate padha luwe, mulane banjur padha nyethuti wewulen sarta dipangan.

- 2 οἱ δὲ Φαρισαῖοι, ἰδόντες, εἶπαν αὐτῷ,
para- nanging tiyang-Farisi, sasampunipun-mirsani, ngandika dhumateng-Panjenenganipun,
[G3588](#) [G1161](#) [G5330](#) [G3708](#) [G3004](#) [G0846](#)
- Ἴδοὺ, οἱ μαθηταὶ σου ποιοῦσιν ὃ οὐκ ἔξεστιν
Lah, para- siswa Panjenengan nindakaken menapa ingkang-mboten pareng
[G3708](#) [G3588](#) [G3101](#) [G4771](#) [G4160](#) [G3739](#) [G3756](#) [G1832](#)
- ποιεῖν ἐν σαββάτῳ.
nindakaken wonten-ing Sabat.
[G4160](#) [G1722](#) [G4521](#)

Wong Farisi bareng weruh, padha munjuk marang Gusti Yesus: "Lah sakabat Panjenengan, sami nindakaken ingkang boten dipun parengaken ing dinten Sabat."

- 3 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Οὐκ
Panjenenganipun- nanging ngandika dhumateng-piyambakipun-sedaya, Punapa-dèrèng
[G3588](#) [G1161](#) [G3004](#) [G0846](#) [G3756](#)
- ἀνέγνωτε τί ἐποίησεν Δαυὶδ, ὅτε ἐπέινασεν, καὶ οἱ
panjenengan-maos menapa dipun-tindakaken Daud, nalika luwe, lan ingkang-
[G0314](#) [G5101](#) [G4160](#) [G1138](#) [G3753](#) [G3983](#) [G2532](#) [G3588](#)
- μετ' αὐτοῦ?
sesarengan-kalayan piyambakipun?
[G3326](#) [G0846](#)

Nanging Gusti Yesus ngadika marang wong-wong mau: "Apa kowe ora maca bab tumindake Senapati Dawud dalah para pandhereke nalika padha kaluwen?"

4 πῶς εἰση̄λθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, καὶ τοὺς ἄρτους
kados-pundi mlebet dhateng - dalem - Gusti-Allah, lan - roti
[G4459](#) [G1525](#) [G1519](#) [G3588](#) [G3624](#) [G3588](#) [G2316](#) [G2532](#) [G3588](#) [G0740](#)

τῆς προθέσεως ἔφαγον, ὃ οὐκ ἔξον ἦν αὐτῷ
- sesaji sami-dipun-tedha, ingkang mboten pareng punika piyambakipun
[G3588](#) [G4286](#) [G5315](#) [G3739](#) [G3756](#) [G1832](#) [G1510](#) [G0846](#)

φαγεῖν, οὐδὲ τοῖς μετ' αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς
nedha, lan-ugi-mboten - sesarengan-kaliyan piyambakipun, kejawi namung -
[G5315](#) [G3761](#) [G3588](#) [G3326](#) [G0846](#) [G1487](#) [G3361](#) [G3588](#)

ἱερεῦσιν μόνοις?
para-imam piyambak?
[G2409](#) [G3441](#)

Bab anggone banjur padha lumebu ing Padalemaning Allah lan anggone padha mangan roti cecaosan, kang pancene ora kena kapangan dening Dawud utawa dening pandhereke, kajaba dening para imam?

5 ἢ οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῷ νόμῳ, ὅτι τοῖς
utawi punapa-dèrèng panjenengan-maos wonten-ing - angger-angger, bilih -
[G2228](#) [G3756](#) [G0314](#) [G1722](#) [G3588](#) [G3551](#) [G3754](#) [G3588](#)

σάββασιν οἱ ἱερεῖς ἐν τῷ ἱερῷ τὸ σάββατον βεβηλοῦσιν,
Sabat para-imam wonten-ing - Pedaleman-Suci - Sabat nerak,
[G4521](#) [G3588](#) [G2409](#) [G1722](#) [G3588](#) [G2411](#) [G3588](#) [G4521](#) [G0953](#)

καὶ ἀναίτιοί εἰσιν?
lan tanpa-lepat punika?
[G2532](#) [G0338](#) [G1510](#)

Mangkono uga apa kowe ora maca ing Toret, yen ing dina Sabat para imam padha nerak pranataning Sabat ana ing Padaleman Suci, ora padha kaluputan?

6 λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι τοῦ ἱεροῦ
Aku-ngandika nanging dhumateng-panjenengan, bilih - Pedaleman-Suci
[G3004](#) [G1161](#) [G4771](#) [G3754](#) [G3588](#) [G2411](#)

μετῴζον ἐστὶν ὧδε.
langkung-ageng punika wonten-mriki.
[G3173](#) [G1510](#) [G5602](#)

Aku pitutur marang kowe: Ing kene ana kang ngluwihi Padaleman Suci.

7 εἰ δὲ ἐγνώκετε τί ἐστὶν, Ἔλεος θέλω
menawi nanging panjenengan-sampun-mangretos menapa punika, Kawelasan Aku-kepengin
[G1487](#) [G1161](#) [G1097](#) [G5101](#) [G1510](#) [G1656](#) [G2309](#)

καὶ οὐ θυσίαν, οὐκ ἂν κατεδικάσατε τοὺς ἀναίτιους.
lan sanes kurban, mboten mesthi panjenengan-sampun-ngukum - tiyang-tanpa-lepat.
[G2532](#) [G3756](#) [G2378](#) [G3756](#) [G0302](#) [G2613](#) [G3588](#) [G0338](#)

Manawa kowe pancen mangreti isining pangandika: Kang Sunkarsakake iku kawelasan, dudu kurban, mesthi kowe ora ngukum wong kang ora kaluputan.

8 κύριος γὰρ ἐστὶν τοῦ σαββάτου ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.
gusti amargi punika - Sabat - Putraning - Manungsa.
[G2962](#) [G1063](#) [G1510](#) [G3588](#) [G4521](#) [G3588](#) [G5207](#) [G3588](#) [G0444](#)

Amarga Putraning Manungsa iku iya Gustine dina Sabat.”

9 Καὶ μεταβάς ἐκεῖθεν, ἦλθεν εἰς τὴν συναγωγὴν
 Lan sasampunipun-pindhah saking-ngriku, rawuh dhateng - sinagogé
[G2532](#) [G3327](#) [G1564](#) [G2064](#) [G1519](#) [G3588](#) [G4864](#)

αὐτῶν.
 piyambakipun-sedaya.
[G0846](#)

| Sawise tindak saka ing kono, Gusti Yesus banjur lumebet ing papan pangibadahe wong-wong mau.

10 καὶ ἰδοὺ, ἄνθρωπος χεῖρα ἔχων ξηράν. καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν,
 lan lah, tiyang asta gadhah aking. Lan sami-taken Panjenenganipun,
[G2532](#) [G3708](#) [G0444](#) [G5495](#) [G2192](#) [G3584](#) [G2532](#) [G1905](#) [G0846](#)

λέγοντες, Εἰ ἔξεστιν τοῖς σάββασιν θεραπεῦσαι?-- ἵνα κατηγορήσωσιν
 ngandika, Punapa pareng - Sabat nyarasaken? supados nggugat
[G3004](#) [G1487](#) [G1832](#) [G3588](#) [G4521](#) [G2323](#) [G2443](#) [G2723](#)

αὐτοῦ.
 Panjenenganipun.
[G0846](#)

| Ing kono ana wong kang ceko tangane sasisih. Wong-wong banjur padha matur marang Panjenengane: "Ing dinten Sabat punapa dipun parengaken nyarasaken tiyang?" Karepe supaya bisa ngluputake Panjenengane.

11 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Τίς ἔσται
 Panjenenganipun- nanging ngandika dhumateng-piyambakipun-sedaya, Sinten badhé-wonten
[G3588](#) [G1161](#) [G3004](#) [G0846](#) [G5101](#) [G1510](#)

ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃς ἔξει πρόβατον ἓν, καὶ
 saking panjenengan tiyang, ingkang badhé-gadhah wedhus satunggal, lan
[G1537](#) [G4771](#) [G0444](#) [G3739](#) [G2192](#) [G4263](#) [G1520](#) [G2532](#)

ἐὰν ἐμπέση τοῦτο τοῖς σάββασιν εἰς βόθυνον, οὐχὶ
 menawi dhawah punika - Sabat dhateng jugangan, punapa-mboten
[G1437](#) [G1706](#) [G3778](#) [G3588](#) [G4521](#) [G1519](#) [G0999](#) [G3780](#)

κρατήσῃ αὐτὸ καὶ ἐγερεῖ?
 badhé-nyepeng punika lan ngangkat?
[G2902](#) [G0846](#) [G2532](#) [G1453](#)

| Nanging padha dipangandikani mangkene: "Manawa panunggalanmu duwe wedhus siji, mangka wedhuse iku kacemplung ing luwangan pinuju dina Sabat, apa ora banjur dicekel lan dientasake?"

12 πόσῳ οὖν διαφέρει ἄνθρωπος προβάτου? ὥστε ἔξεστιν τοῖς
 pinten-malih mila langkung-aji tiyang tinimbang-wedhus? dados pareng -
[G4214](#) [G3767](#) [G1308](#) [G0444](#) [G4263](#) [G5620](#) [G1832](#) [G3588](#)

σάββασιν καλῶς ποιεῖν.
 Sabat saé nindakaken.
[G4521](#) [G2573](#) [G4160](#)

| Apa ajine manungsa iku ora ngungkuli wedhus banget? Mulane kalilan bae nindakake kabecikan ing dina Sabat."

13 τότε λέγει τῷ ἀνθρώπῳ, Ἔκτεινόν σου τὴν χεῖρα. καὶ
 lajeng ngandika dhateng- tiyang, Ulungna panjenengan - asta. Lan
[G5119](#) [G3004](#) [G3588](#) [G0444](#) [G1614](#) [G4771](#) [G3588](#) [G5495](#) [G2532](#)

ἐξέτεινεν, καὶ ἀπεκατεστάθη, ὑγιής ὡς ἢ ἄλλη.
 ngulungaken, lan kapulihaken, saras kados - sanès.
[G1614](#) [G2532](#) [G0600](#) [G5199](#) [G5613](#) [G3588](#) [G0243](#)

| Banjur dhawuh marang kang ceko mau: "Tanganmu athungna." Tumuli diathungake temah dadi waras pulih kaya tangan sijine.

- 14 ἔξελθόντες δὲ, οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον κατ'
 sasampunipun-medal nanging, para- tiyang-Farisi rembugan nindakaken nglawan
[G1831](#) [G1161](#) [G3588](#) [G5330](#) [G4824](#) [G2983](#) [G2596](#)
 αὐτοῦ, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν.
 Panjenenganipun, kados-pundi Panjenenganipun nyirnakaken.
[G0846](#) [G3704](#) [G0846](#) [G0622](#)

Wong-wong Farisi banjur padha metu sarta ngrantam bab anggone bakal nyedani Gusti Yesus.

- 15 Ὁ δὲ Ἰησοῦς, γνοὺς, ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν, καὶ
 Ingkang- nanging Gusti-Yésus, sasampunipun-mangretos, oncat saking-ngriku, lan
[G3588](#) [G1161](#) [G2424](#) [G1097](#) [G0402](#) [G1564](#) [G2532](#)
 ἠκολούθησαν αὐτῷ [ὄχλοι] πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν
 sami-ndhèrèk Panjenenganipun tiyang-kathah kathah, lan nyarasaken
[G0190](#) [G0846](#) [G3793](#) [G4183](#) [G2532](#) [G2323](#)
 αὐτοὺς πάντα,
 piyambakipun-sedayu sadaya,
[G0846](#) [G3956](#)

Nanging sarehne Gusti Yesus ora kekilapan bab iku, banjur tedhak saka ing kono. Akeh wong kang padha ndherekake, dene kang lara padha diwarasake kabeh.

- 16 καὶ ἐπέτιμησεν αὐτοῖς ἵνα μὴ φανερόν αὐτὸν
 lan ndhawuhi piyambakipun-sedayu supados sampun kondhang Panjenenganipun
[G2532](#) [G2008](#) [G0846](#) [G2443](#) [G3361](#) [G5318](#) [G0846](#)
 ποιήσωσιν.
 damel.
[G4160](#)

Nanging padha ora diparengake nyuwurake Asmane,

- 17 ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἰησοῦ τοῦ
 supados katetepan - ingkang-dipun-ngandikakaken lumantar Ésaya ingkang-
[G2443](#) [G4137](#) [G3588](#) [G2046](#) [G1223](#) [G2268](#) [G3588](#)
 προφήτου, λέγοντος,
 nabi, ngandika,
[G4396](#) [G3004](#)

supaya kalakona pangandika kang dilantarake dening Nabi Yesaya:

- 18 Ἴδοὺ ὁ παῖς μου, ὃν ἠρέτισα, ὃ ἀγαπητός μου, <εἰς> ὃν
 Lah - abdi Kula, ingkang Kula-pilih, ingkang- kinasih Kula, dhateng sinten
[G3708](#) [G3588](#) [G3816](#) [G1473](#) [G3739](#) [G0140](#) [G3588](#) [G0027](#) [G1473](#) [G1519](#) [G3739](#)
 εὐδόκησεν ἢ ψυχὴ μου. θήσω τὸ Πνεῦμά μου ἐπ'
 rena - jiwa Kula. Badhé-masang - Roh Kula wonten-ing
[G2106](#) [G3588](#) [G5590](#) [G1473](#) [G5087](#) [G3588](#) [G4151](#) [G1473](#) [G1909](#)
 αὐτόν, καὶ κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἀπαγγελεῖ.
 Panjenenganipun, lan pangadilan dhateng- bangsa-bangsa badhé-nggelaraken.
[G0846](#) [G2532](#) [G2920](#) [G3588](#) [G1484](#) [G0518](#)

"Lah iku AbdiningSun, pilihaningSun, kekasihingSun, kang ndadekake keparenging galihingSun, bakal Sunparingi RohingSun, sarta bakal ngundhangake pangadilan marang sakabehing bangsa.

- 19 οὐκ ἐρίσει οὐδὲ κραυγάσει, οὐδὲ ἀκούσει
 mboten badhé-padu lan-ugi-mboten badhé-bengok, lan-ugi-mboten badhé-mireng
[G3756](#) [G2051](#) [G3761](#) [G2905](#) [G3761](#) [G0191](#)
- τις ἐν ταῖς πλατείαις τὴν φωνὴν αὐτοῦ.
 sinten-sinten wonten-ing - lurung-ageng - swanten Panjenenganipun.
[G5100](#) [G1722](#) [G3588](#) [G4113](#) [G3588](#) [G5456](#) [G0846](#)

Panjenengane ora bakal nganakake padudon lan ora bakal alok-alok. Swarane bakal ora keprungu ing wong ana ing lurung-lurung.

- 20 κάλαμον συντετριμμένον οὐ κατεάξει, καὶ λίνον τυφόμενον οὐ
 glagah ingkang-remuk mboten badhé-nyuwil, lan sumbu ingkang-kemepul mboten
[G2563](#) [G4937](#) [G3756](#) [G2608](#) [G2532](#) [G3043](#) [G5188](#) [G3756](#)
- σβέσει, ἕως ἂν ἐκβάλῃ εἰς νῆκος τὴν κρίσιν.
 badhé-nyirep, ngantos kémawon mbeta dhateng kamenangan - pangadilan.
[G4570](#) [G2193](#) [G0302](#) [G1544](#) [G1519](#) [G3534](#) [G3588](#) [G2920](#)

Glagah kang pepes ora bakal dikethok lan uceng-uceng kang urube melik-melik ora dipateni nganti Panjenengane wis ndadekake menange kabeneran.

- 21 καὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη ἔλπιουσιν.
 lan wonten-ing- asma Panjenenganipun bangsa-bangsa badhé-ngarep-arep.
[G2532](#) [G3588](#) [G3686](#) [G0846](#) [G1484](#) [G1679](#)

Apadene iya Panjenengane iku kang dadi pangarep-areping bangsa-bangsa.”

- 22 Τότε προσηνέχθη αὐτῷ δαιμονιζόμενος, τυφλὸς καὶ
 Lajeng dipun-beta dhumateng-Panjenenganipun tiyang-kesurupan-dhemit, wuta lan
[G5119](#) [G4374](#) [G0846](#) [G1139](#) [G5185](#) [G2532](#)
- κωφός, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτόν, ὥστε τὸν κωφὸν λαλεῖν καὶ
 bisu, lan nyarasaken piyambakipun, dados - tiyang-bisu wicanten lan
[G2974](#) [G2532](#) [G2323](#) [G0846](#) [G5620](#) [G3588](#) [G2974](#) [G2980](#) [G2532](#)
- βλέπειν.
 mirsani.
[G0991](#)

Sawise iku banjur ana wong kang kasurupan, tur picak lan bisu, disowanake menyang ngarsane, nuli diwarasake dening Gusti Yesus, satemah kang picak lan bisu mau banjur bisa guneman lan ndeleng.

- 23 καὶ ἐξίσταντο πάντες οἱ ὄχλοι, καὶ ἔλεγον, Μήτι
 lan sami-kaeraman sadaya - tiyang-kathah, lan ngandika, Punapa-bok-ménawi
[G2532](#) [G1839](#) [G3956](#) [G3588](#) [G3793](#) [G2532](#) [G3004](#) [G3385](#)
- οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Δαυίδ?
 punika punika - putra Daud?
[G3778](#) [G1510](#) [G3588](#) [G5207](#) [G1138](#)

Wong-wong kabeh padha kaeraman sarta padha calathu: “Panjenengane iku kira-kira tedhake Sang Prabu Dawud.”

24 οἱ δὲ Φαρισαῖοι, ἀκούσαντες, εἶπον, Οὗτος οὐκ ἐκβάλλει
 para-nanging tiyang-Farisi, sasampunipun-mireng, ngandika, Punika mboten nundhung
[G3588](#) [G1161](#) [G5330](#) [G0191](#) [G3004](#) [G3778](#) [G3756](#) [G1544](#)

τὰ δαιμόνια, εἰ μὴ ἐν τῷ Βεελζεβούλ ἄρχοντι τῶν
 - para-dhemit, kejawi namung mawi - Béélzebul pangageng -
[G3588](#) [G1140](#) [G1487](#) [G3361](#) [G1722](#) [G3588](#) [G0954](#) [G0758](#) [G3588](#)

δαιμονίων.
 para-dhemit.
[G1140](#)

| Nanging bareng para wong Farisi padha krungu banjur ngucap mangkene: “Anggone nundhungi dhemit iku marga nganggo jenenge Beelzebul, panggedhening setan.”

25 εἰδὼς δὲ τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν, εἶπεν
 sasampunipun-mangretos nanging - panggalihipun piyambakipun-sedaya, ngandika
[G1492](#) [G1161](#) [G3588](#) [G1761](#) [G0846](#) [G3004](#)

αὐτοῖς, Πᾶσα βασιλεία μερισθεῖσα καθ’
 dhumateng-piyambakipun-sedaya, Sadaya kraton ingkang-pecah-belah nglawan
[G0846](#) [G3956](#) [G0932](#) [G3307](#) [G2596](#)

ἑαυτῆς ἐρημοῦται, καὶ πᾶσα πόλις ἢ οἰκία
 piyambakipun-piyambak risak, lan sadaya kutha utawi bale-griya
[G1438](#) [G2049](#) [G2532](#) [G3956](#) [G4172](#) [G2228](#) [G3614](#)

μερισθεῖσα καθ’ ἑαυτῆς οὐ σταθήσεται.
 ingkang-pecah-belah nglawan piyambakipun-piyambak mboten badhé-madeg.
[G3307](#) [G2596](#) [G1438](#) [G3756](#) [G2476](#)

| Sarehne Gusti Yesus mirsa pikirane wong-wong mau, banjur padha dipangandikani: “Sabene krajan, kang rakyatane padha dredah, iku mesthi rusak. Lan sabene kutha utawa omah kang wongge padha dredah iku ora bisa lestari.

26 καὶ εἰ ὁ Σατανᾶς τὸν Σατανᾶν ἐκβάλλει, ἐφ’
 lan menawi - Sétan - Sétan nundhung, nglawan
[G2532](#) [G1487](#) [G3588](#) [G4567](#) [G3588](#) [G4567](#) [G1544](#) [G1909](#)

ἑαυτὸν ἐμερίσθη. πῶς οὖν σταθήσεται ἢ βασιλεία
 piyambakipun-piyambak pecah. kados-pundi mila badhé-madeg - kraton
[G1438](#) [G3307](#) [G4459](#) [G3767](#) [G2476](#) [G3588](#) [G0932](#)

αὐτοῦ?
 piyambakipun?
[G0846](#)

| Manawa Iblis nundhung Iblis, iku dadi dredah karo awake dhewe; manawa mangkono krajane bisane lestari kapriye?

27 καὶ εἰ ἐγὼ ἐν Βεελζεβούλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ
 lan menawi Aku mawi Béélzebul nundhung - para-dhemit, para-putra
[G2532](#) [G1487](#) [G1473](#) [G1722](#) [G0954](#) [G1544](#) [G3588](#) [G1140](#) [G3588](#) [G5207](#)

ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν? διὰ τοῦτο, αὐτοὶ κριταὶ
 panjenengan mawi sinten nundhung? mila punika, piyambakipun-sedaya hakim
[G4771](#) [G1722](#) [G5101](#) [G1544](#) [G1223](#) [G3778](#) [G0846](#) [G2923](#)

ἔσονται ὑμῶν.
 badhé-dados panjenengan.
[G1510](#) [G4771](#)

| Dadine yen Aku nundhungi dhemit nganggo jenenge Beelzebul, lah nganggo jenenge sapa yen anak-anakmu nundhung? Mulane anak-anakmu iku kang bakal padha ngadili kowe.

28 εἰ δὲ ἐν Πνεύματι Θεοῦ ἐγὼ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια,
 menawi nanging mawi Roh Gusti-Allah Aku nundhung - para-dhemit,
[G1487](#) [G1161](#) [G1722](#) [G4151](#) [G2316](#) [G1473](#) [G1544](#) [G3588](#) [G1140](#)

ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.
 dados sampun-rawuh dhateng panjenengan - Kratoning - Gusti-Allah.
[G0686](#) [G5348](#) [G1909](#) [G4771](#) [G3588](#) [G0932](#) [G3588](#) [G2316](#)

Nanging manawa anggonKu nundhungi dhemit iku kanthi panguwasane Rohing Allah, satemene Kratoning Allah wus nekani kowe.

29 ἢ πῶς δύναται τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ
 utawi kados-pundi saged sinten-sinten mlebet dhateng - griya -
[G2228](#) [G4459](#) [G1410](#) [G5100](#) [G1525](#) [G1519](#) [G3588](#) [G3614](#) [G3588](#)

ἰσχυροῦ καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἀρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον
 tiyang-kiyat lan - barang-barang piyambakipun ngampil, menawi mboten rumiyin
[G2478](#) [G2532](#) [G3588](#) [G4632](#) [G0846](#) [G0726](#) [G1437](#) [G3361](#) [G4412](#)

δήση τὸν ἰσχυρόν? καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει.
 nalenī - tiyang-kiyat? lan lajeng - griya piyambakipun badhé-ngrampok.
[G1210](#) [G3588](#) [G2478](#) [G2532](#) [G5119](#) [G3588](#) [G3614](#) [G0846](#) [G1283](#)

Utawa kapriye bisane wong lumebu ing omahe wong kang rosa lan njarah rayah barang darbeke, yen wong sing rosa iku ora dibanda dhisik? Manawa uwis, lagi bisa ngrampog omah mau.

30 ὁ μὴ ὦν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστίν; καὶ
 ingkang- mboten punika sesarengan-kaliyan Aku nglawan Aku punika; lan
[G3588](#) [G3361](#) [G1510](#) [G3326](#) [G1473](#) [G2596](#) [G1473](#) [G1510](#) [G2532](#)

ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορπίζει.
 ingkang- mboten nglempakaken sesarengan-kaliyan Aku nyebaraken.
[G3588](#) [G3361](#) [G4863](#) [G3326](#) [G1473](#) [G4650](#)

Sing sapa ora ngrujuki marang Aku, iku nglawan marang Aku, lan sing sapa ora nglawan marang Aku, lan sing sapa ora melu ngumpulake karo Aku, iku mbuyarake.

31 Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασφημία
 Mila punika Aku-ngandika dhumateng-panjenengan, sadaya dosa lan panyenyamah
[G1223](#) [G3778](#) [G3004](#) [G4771](#) [G3956](#) [G0266](#) [G2532](#) [G0988](#)

ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις; ἢ δὲ τοῦ Πνεύματος βλασφημία
 badhé-kaapunten - tiyang; - nanging - Roh panyenyamah
[G0863](#) [G3588](#) [G0444](#) [G3588](#) [G1161](#) [G3588](#) [G4151](#) [G0988](#)

οὐκ ἀφεθήσεται
 mboten badhé-kaapunten.
[G3756](#) [G0863](#)

Mulane Aku pitutur marang kowe: Sakabehing dosa lan panyenyamahing wong bakal kaapura, nanging panyenyamah marang Roh Suci iku bakal ora diapura.

- 32 καὶ ὃς ἐὰν εἶπη λόγον κατὰ τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου,
lan sinten menawi ngandika tembung nglawan - Putraning - Manungsa,
[G2532](#) [G3739](#) [G1437](#) [G3004](#) [G3056](#) [G2596](#) [G3588](#) [G5207](#) [G3588](#) [G0444](#)
- ἀφεθήσεται αὐτῷ; ὃς δ' ἂν εἶπη κατὰ τοῦ
badhé-kaarunten piyambakipun; sinten nanging kémawon ngandika nglawan -
[G0863](#) [G0846](#) [G3739](#) [G1161](#) [G0302](#) [G3004](#) [G2596](#) [G3588](#)
- Πνεύματος τοῦ Ἁγίου, οὐκ ἀφεθήσεται αὐτῷ, οὔτε ἐν
Roh - Suci, mboten badhé-kaarunten piyambakipun, mboten wonten-ing
[G4151](#) [G3588](#) [G0040](#) [G3756](#) [G0863](#) [G0846](#) [G3777](#) [G1722](#)
- τούτῳ τῷ αἰῶνι οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι.
punika - jaman lan-mboten wonten-ing - ingkang-badhé-rawuh.
[G3778](#) [G3588](#) [G0165](#) [G3777](#) [G1722](#) [G3588](#) [G3195](#)

Yen ana wong madoni Putraning Manungsa, iku bakal kaapura, nanging manawa madoni Sang Roh Suci, iku bakal ora kaapura, dadia jaman saiki, dadia ing jaman besuk.

- 33 Ἡ ποιήσατε τὸ δένδρον καλὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καλόν,
Utawi dadosa - wit saé lan - woh piyambakipun saé,
[G2228](#) [G4160](#) [G3588](#) [G1186](#) [G2570](#) [G2532](#) [G3588](#) [G2590](#) [G0846](#) [G2570](#)
- Ἡ ποιήσατε τὸ δένδρον σαπρὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ σαπρὸν:
utawi dadosa - wit awon lan - woh piyambakipun awon:
[G2228](#) [G4160](#) [G3588](#) [G1186](#) [G4550](#) [G2532](#) [G3588](#) [G2590](#) [G0846](#) [G4550](#)
- ἐκ γὰρ τοῦ καρποῦ, τὸ δένδρον γινώσκεται.
saking amargi - woh, - wit katepangan.
[G1537](#) [G1063](#) [G3588](#) [G2590](#) [G3588](#) [G1186](#) [G1097](#)

Manawa uwite becik. wohe iya becik; manawa uwite ora becik, wohe iya ora becik. Amarga ketitiking wit iku marga saka wohe.

- 34 γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς δύνασθε ἀγαθὰ λαλεῖν, πονηροὶ ὄντες? ἐκ
para-turunan ula, kados-pundi saged saé ngandika, awon punika? saking
[G1081](#) [G2191](#) [G4459](#) [G1410](#) [G0018](#) [G2980](#) [G4190](#) [G1510](#) [G1537](#)
- γὰρ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας, τὸ στόμα λαλεῖ.
amargi - kelebehan - manah, - tutuk ngandika.
[G1063](#) [G3588](#) [G4051](#) [G3588](#) [G2588](#) [G3588](#) [G4750](#) [G2980](#)

Heh, tetesaning ula bedhudhak, kapriye anggonmu bisa ngucapake barang-barang kang becik, lah wong kowe dhewe ala? Sabab apa kang kaucapake ing cangkem iku saka bludaging ati.

- 35 ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει ἀγαθὰ;
ingkang-saé tiyang saking - saé simpenan ngetokaken saé;
[G3588](#) [G0018](#) [G0444](#) [G1537](#) [G3588](#) [G0018](#) [G2344](#) [G1544](#) [G0018](#)
- καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει
lan ingkang-awon tiyang saking - awon simpenan ngetokaken
[G2532](#) [G3588](#) [G4190](#) [G0444](#) [G1537](#) [G3588](#) [G4190](#) [G2344](#) [G1544](#)
- πονηρά.
awon.
[G4190](#)

Wong becik iku metokake barang-barang kang becik saka simpenane kang becik lan wong ala metokake barang-barang kang ala saka simpenane kang ala.

- 36 λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι πᾶν ῥῆμα ἀργὸν
 Aku-ngandika nanging dhumateng-panjenengan, bilih sadaya tembung tanpa-guna
[G3004](#) [G1161](#) [G4771](#) [G3754](#) [G3956](#) [G4487](#) [G0692](#)
- ὁ λαλήσουσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσιν περὶ
 ingkang badhé-dipun-ngandikakaken – tiyang, badhé-maringi-tanggél-jawab bab
[G3739](#) [G2980](#) [G3588](#) [G0444](#) [G0591](#) [G4012](#)
- αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως.
 punika tembung wonten-ing dinten pangadilan.
[G0846](#) [G3056](#) [G1722](#) [G2250](#) [G2920](#)

Nanging Aku pitutur marang kowe: Saben tembung kang tanpa guna, kang diucapake dening wong, iku besuk ing dina pangadilan mesthi kudu kapratelakake tanggung jawabe.

- 37 ἐκ γὰρ τῶν λόγων σου, δικαιοσύνη, καὶ
 saking amargi – pangandika panjenengan, panjenengan-badhé-kabeneraken, lan
[G1537](#) [G1063](#) [G3588](#) [G3056](#) [G4771](#) [G1344](#) [G2532](#)
- ἐκ τῶν λόγων σου, καταδικασθήσῃ.
 saking – pangandika panjenengan, panjenengan-badhé-kapatrapan.
[G1537](#) [G3588](#) [G3056](#) [G4771](#) [G2613](#)

Awit anggonmu bakal kabenerake iku adhedhasar tembungmu lan anggonmu bakal kapatrapan paukuman iku iya adhedhasar tembungmu.”

- 38 Τότε ἀπεκρίθησαν αὐτῷ τινες τῶν γραμματέων καὶ
 Lajeng sami-mangsuli dhumateng-Panjenenganipun sawetawis – para-ahli-Torét lan
[G5119](#) [G0611](#) [G0846](#) [G5100](#) [G3588](#) [G1122](#) [G2532](#)
- Φαρισαίων, λέγοντες, Διδάσκαλε, θέλομεν ἀπὸ σοῦ σημεῖον
 tiyang-Farisi, ngandika, Guru, kula-sedaya-kepengin saking Panjenengan tandha
[G5330](#) [G3004](#) [G1320](#) [G2309](#) [G0575](#) [G4771](#) [G4592](#)
- ἰδεῖν.
 mirsani.
[G3708](#)

Nalika samana ana ahli Toret lan wong Farisi sawatara, kang padha matur: “Guru, kula sami kapengin sumerep pratandha saking Panjenengane.”

- 39 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν
 Panjenenganipun- nanging sasampunipun-mangsuli ngandika
[G3588](#) [G1161](#) [G0611](#) [G3004](#)
- αὐτοῖς, Γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ
 dhumateng-piyambakipun-sedaya, Turun awon lan lang tandha nggoleki, lan
[G0846](#) [G1074](#) [G4190](#) [G2532](#) [G3428](#) [G4592](#) [G1934](#) [G2532](#)
- σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ
 tandha mboten badhé-dipun-paringi punika, kejawi namung – tandha Yunus
[G4592](#) [G3756](#) [G1325](#) [G0846](#) [G1487](#) [G3361](#) [G3588](#) [G4592](#) [G2495](#)
- τοῦ προφήτου.
 ingkang- nabi.
[G3588](#) [G4396](#)

Nanging paring wangsulane: “Jinis kang ala lan ora setya iki njaluk pratandha, nanging bakal ora kaparingan, kajaba mung pratandhane Nabi Yunus.

- 40 ὥσπερ γὰρ ἦν Ἴωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς
kados amargi punika Yunus wonten-ing - weteng - iwak-ageng tigung
[G5618](#) [G1063](#) [G1510](#) [G2495](#) [G1722](#) [G3588](#) [G2836](#) [G3588](#) [G2785](#) [G5140](#)
- ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτως ἔσται ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
dinten lan tigung dalu, makaten badhé-dados - Putraning - Manungsa
[G2250](#) [G2532](#) [G5140](#) [G3571](#) [G3779](#) [G1510](#) [G3588](#) [G5207](#) [G3588](#) [G0444](#)
- ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας.
wonten-ing - jantunging - bumi tigung dinten lan tigung dalu.
[G1722](#) [G3588](#) [G2588](#) [G3588](#) [G1093](#) [G5140](#) [G2250](#) [G2532](#) [G5140](#) [G3571](#)

Awit padha kaya Yunus anggone ana ing wetenge iwak telung dina telung bengi, mangkono uga Putraning Manungsa bakal ana ing jerone telenging bumi telung dina telung bengi.

- 41 ἄνδρες Νινευῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς
tiyang Ninèwé badhé-tangi wonten-ing - pangadilan sesarengan-kaliyan -
[G0435](#) [G3536](#) [G0450](#) [G1722](#) [G3588](#) [G2920](#) [G3326](#) [G3588](#)
- γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν; ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ
turun punika, lan badhé-ngukum punika; amargi sami-mratobat tumrap -
[G1074](#) [G3778](#) [G2532](#) [G2632](#) [G0846](#) [G3754](#) [G3340](#) [G1519](#) [G3588](#)
- κήρυγμα Ἴωνᾶ; καὶ ἰδοὺ, πλεῖον Ἴωνᾶ ὧδε.
pawartos Yunus; lan lah, langkung-ageng tinimbang-Yunus wonten-mriki.
[G2782](#) [G2495](#) [G2532](#) [G3708](#) [G4119](#) [G2495](#) [G5602](#)

Besuk ana ing pangadilan wong-wong Niniwe bakal tangi bareng karo jinis iki lan bakal ngadili jinis iki. Sabab wong-wong Niniwe iku sawise ngrungokake piwulange Yunus, banjur padha mratobat, lan mangka satemene kang ana ing kene iki ngungkuli Yunus.

- 42 βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς
ratu kidul badhé-tangi wonten-ing - pangadilan sesarengan-kaliyan -
[G0938](#) [G3558](#) [G1453](#) [G1722](#) [G3588](#) [G2920](#) [G3326](#) [G3588](#)
- γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινεῖ αὐτήν; ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων
turun punika, lan badhé-ngukum punika; amargi rawuh saking - pungkasan
[G1074](#) [G3778](#) [G2532](#) [G2632](#) [G0846](#) [G3754](#) [G2064](#) [G1537](#) [G3588](#) [G4009](#)
- τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶνος; καὶ ἰδοὺ, πλεῖον
- bumi mirengaken - kawicaksanan Salomo; lan lah, langkung-ageng
[G3588](#) [G1093](#) [G0191](#) [G3588](#) [G4678](#) [G4672](#) [G2532](#) [G3708](#) [G4119](#)
- Σολομῶνος ὧδε.
tinimbang-Salomo wonten-mriki.
[G4672](#) [G5602](#)

Besuk ing wektu pangadilan, Sang Raja Putri saka ing tanah kidul bakal kawungokake bareng karo jinis iki lan bakal ngadili jinis iki, awit rawuhe saka pungkasaning bumi, banjur mirengake bab kawicaksanane Sang Prabu Suleman, lah mangka ing kene ana kang ngungkuli Sang Prabu Suleman.”

- 43 Ὅταν δὲ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου,
Manawi nanging - najis roh medal saking - tiyang,
[G3752](#) [G1161](#) [G3588](#) [G0169](#) [G4151](#) [G1831](#) [G0575](#) [G3588](#) [G0444](#)
- διέρχεται δι’ ἀνδρῶν τόπων, ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ οὐχ
langkung lumantar papan-gersang panggenan, ngupados katisan, lan mboten
[G1330](#) [G1223](#) [G0504](#) [G5117](#) [G2212](#) [G0372](#) [G2532](#) [G3756](#)
- εὕρισκει.
manggih.
[G2147](#)

“Mungguh dhemit iku manawa wus metu saka ing wong, banjur nglembara golek palereman menyang papan-papan kang garing suwung. Nanging ora oleh.

- 44 τότε λέγει, Εἰς τὸν οἶκόν μου ἐπιστρέψω, ὄθεν ἐξήλθον.
 lajeng ngandika, Dhateng - griya kula badhé-wangsul, saking-pundi kula-medal.
[G5119](#) [G3004](#) [G1519](#) [G3588](#) [G3624](#) [G1473](#) [G1994](#) [G3606](#) [G1831](#)
- καὶ ἔλθὼν, εὕρισκει σχολάζοντα, ἰκαὶ σεσαρωμένον, καὶ
 Lan sasampunipun-rawuh, manggih kosong, lan kasaponi, lan
[G2532](#) [G2064](#) [G2147](#) [G4980](#) [G2532](#) [G4563](#) [G2532](#)
- κεκοσμημένον.
 karaes.
[G2885](#)

Tumuli ngucap mangkene: Aku dakbali menyang omah sing daktinggal kae. Banjur bali, omahe tinemu suwung, wis resik kasaponan lan katata becik.

- 45 τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει μεθ’ ἑαυτοῦ ἑπτὰ
 lajeng tindak lan nggawa sesarengan-kalijan piyambakipun-piyambak pitu
[G5119](#) [G4198](#) [G2532](#) [G3880](#) [G3326](#) [G1438](#) [G2033](#)
- ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελθόντα
 sanès roh langkung-awon tinimbang-piyambakipun, lan sasampunipun-mlebet
[G2087](#) [G4151](#) [G4190](#) [G1438](#) [G2532](#) [G1525](#)
- κατοικεῖ ἐκεῖ; καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου
 manggen ngriku; lan dados - pungkasaning - tiyang punika
[G2730](#) [G1563](#) [G2532](#) [G1096](#) [G3588](#) [G2078](#) [G3588](#) [G0444](#) [G1565](#)
- χείρονα τῶν πρώτων. οὕτως ἔσται καὶ τῆ γενεᾶ ταύτη τῆ
 langkung-awon - wiwitanipun. Makaten badhé-dados ugi - turun punika -
[G5501](#) [G3588](#) [G4413](#) [G3779](#) [G1510](#) [G2532](#) [G3588](#) [G1074](#) [G3778](#) [G3588](#)
- πονηρᾶ.
 awon.
[G4190](#)

Dhemit mau banjur lunga ngajak dhemit pepitu liyane kang luwih ala katimbang dheweke, tumuli padha lumebu sarta manggon ana ing kono. Wekasan wong mau alane ngluwihi sing uwis. Mangkono uga bakal kadadeane jinis kang ala iki.”

- 46 Ἔτι «δὲ» αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς ὄχλοις, ἰδοὺ ἡ
 Saweg nanging Panjenenganipun ngandika dhateng-tiyang-kathah, lah, -
[G2089](#) [G1161](#) [G0846](#) [G2980](#) [G3588](#) [G3793](#) [G3708](#) [G3588](#)
- μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἰστήκεισαν ἔξω, ζητοῦντες
 ibu lan para-sadhèrèk Panjenenganipun sami-jumeneng wonten-jawi, ngupados
[G3384](#) [G2532](#) [G3588](#) [G0080](#) [G0846](#) [G2476](#) [G1854](#) [G2212](#)
- αὐτῶ λαλήσαι.
 dhumateng-Panjenenganipun matur.
[G0846](#) [G2980](#)

Nalika Gusti Yesus lagi ngandika marang wong akeh iku, ingkang ibu lan sadherek-sadhereke padha ana ing jaba, ngarah ketemu karo Panjenengane.

47 εἶπεν δέ τις αὐτῷ, Ἰδοὺ, ἡ μήτηρ σου,
 ngandika nanging tiyang dhumateng–Panjenenganipun, Lah, – ibu Panjenengan,
[G3004](#) [G1161](#) [G5100](#) [G0846](#) [G3708](#) [G3588](#) [G3384](#) [G4771](#)

καὶ οἱ ἀδελφοί σου, ἔξω ἐστήκασιν, ζητοῦντές
 lan para– sadhèrèk Panjenengan, wonten–jawi sami–jumeneng, ngupados
[G2532](#) [G3588](#) [G0080](#) [G4771](#) [G1854](#) [G2476](#) [G2212](#)

σοι λαλήσαι.
 dhumateng–Panjenengan matur.
[G4771](#) [G2980](#)

Banjur ana kang munjuk marang Gusti Yesus: “Lah punika ingkang ibu tuwin sadherek-sadherek Panjenengan sami wonten jawi saha ngangkah sagedipun kapanggih kaliyan Panjenengan.”

48 ὁ δέ ἀποκριθεὶς, εἶπεν τῷ λέγοντι
 Panjenenganipun– nanging sasampunipun–mangsuli, ngandika dhateng– ingkang–matur
[G3588](#) [G1161](#) [G0611](#) [G3004](#) [G3588](#) [G3004](#)

αὐτῷ, Τίς ἐστὶν ἡ μήτηρ μου? καὶ τίνες εἰσὶν οἱ
 dhumateng–Panjenenganipun, Sinten punika – ibu Kula? lan sinten punika para–
[G0846](#) [G5101](#) [G1510](#) [G3588](#) [G3384](#) [G1473](#) [G2532](#) [G5101](#) [G1510](#) [G3588](#)

ἀδελφοί μου?
 sadhèrèk Kula?
[G0080](#) [G1473](#)

Nanging kang munjuk diparingi wangsulan mangkene: “IbuKu sapa, lan sadulur-sadulurKu sapa?”

49 καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς μαθητὰς
 lan sasampunipun–ngacungaken – asta Panjenenganipun tumrap – para–siswa
[G2532](#) [G1614](#) [G3588](#) [G5495](#) [G0846](#) [G1909](#) [G3588](#) [G3101](#)

αὐτοῦ εἶπεν, Ἰδοὺ, ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου.
 Panjenenganipun ngandika, Lah, – ibu Kula lan para– sadhèrèk Kula.
[G0846](#) [G3004](#) [G3708](#) [G3588](#) [G3384](#) [G1473](#) [G2532](#) [G3588](#) [G0080](#) [G1473](#)

Banjur mulungake astane marang para sakabate sarta ngandika: “Iki ibuKu lan sadulur-sadulurKu!”

50 ὅστις γὰρ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ Πατρός μου τοῦ
 sinten amargi kémawon nindakaken – karsa – Rama Kula –
[G3748](#) [G1063](#) [G0302](#) [G4160](#) [G3588](#) [G2307](#) [G3588](#) [G3962](#) [G1473](#) [G3588](#)

ἐν οὐρανοῖς, αὐτός μου ἀδελφός, καὶ ἀδελφή, καὶ μήτηρ ἐστίν.
 wonten–ing Swarga, punika Kula sadhèrèk, lan sadhèrèk–èstri, lan ibu punika.
[G1722](#) [G3772](#) [G0846](#) [G1473](#) [G0080](#) [G2532](#) [G0079](#) [G2532](#) [G3384](#) [G1510](#)

Sabab sing sapa nglakoni karsane RamaKu kang ana ing swarga, yaiku sadulurKu lanang utawa wadon lan ibuKu.”